

EEN RELIGIEUS & EEN NATUURLIJK HEILIGDOM IN DE REGIO MURCIA

Een groot stenen kruis kondigt Caravaca de la Cruz in de regio Murcia aan. Eenmaal in het fraaie middeleeuwse centrum liggen in souvenirwinkels kruizen met vier armen, in alle soorten en maten. Een korte weg omhoog leidt naar het sanctuarium Vera Cruz, waar ooit in 1231 een wonder is gebeurd: engelen kwamen op het juiste moment het kruis binnen dragen om op het lege altaar te zetten. Vera Cruz – houtsnippers van het kruis waaraan Jezus zou zijn gekruisigd - wordt in een bewaakt kapelletje bewaard. Buiten is er een prachtig uitzicht. De daken van het stadje; gloeiende graanakkers; een enkele steengroeve; rivieren die door het land stromen en hier en daar een kudde geiten.

TEKST & FOTO'S | KARIN ANEMA

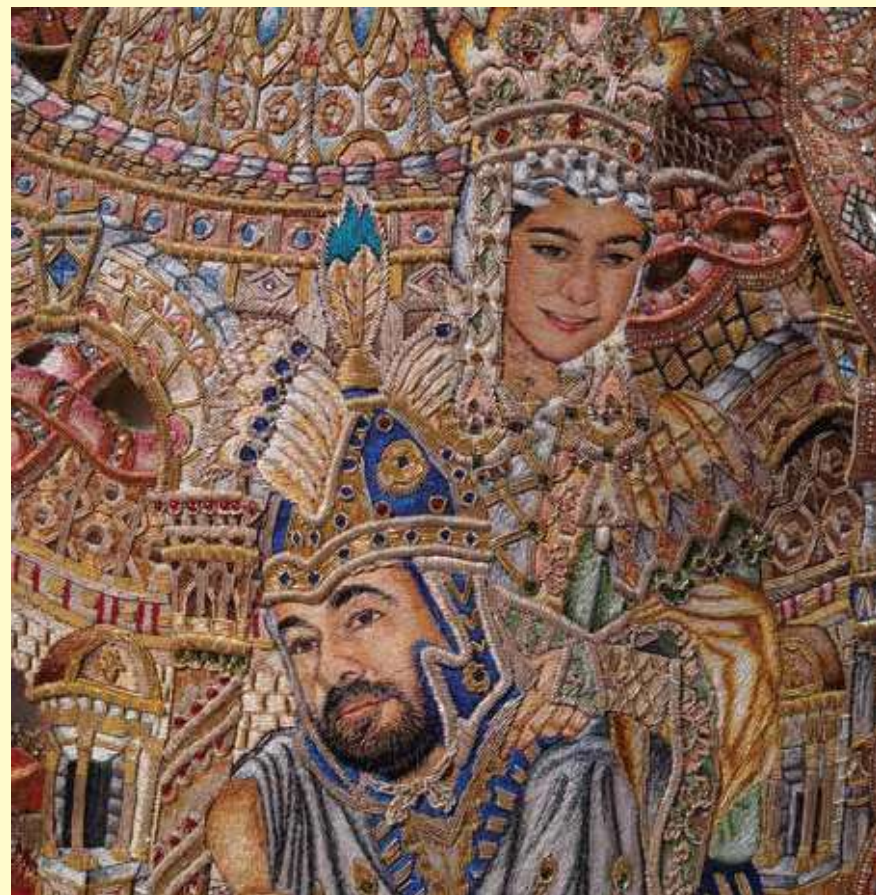

Dat de plek heilig is, blijkt uit alles. De hordes pelgrims die op hun knieën de laatste helling naar het sanctuarium afleggen (alleen al in 2024 verwacht de stad 1 miljoen pelgrims); het kruis dat op 3 mei in het water wordt ondergedompeld om daarmee vervolgens het rivierwater te zegenen en de irrigatie van de velden; en bovenal de ‘wijnpaarden-race’ die jaarlijks op 2 mei wordt gehouden.

Man en paard één geheel

Teruglopend door steile smalle straten met namen als Misterio doloroso, Calle Soledad, Misterio gozoso en langs opvallend veel kerken ga ik mijn licht opsteken in het Museo de los Caballos del Vino. Het feest met bijbehorende legende bestaat sinds de Middeleeuwen. De kunstig geborduurde paardenkleden, behangen met goud en zilver en heel veel rinkelbelletjes; de geborduurde hoofdmaskers met veren; de gevlochten

paardenstaarten met pompoentjes; de gelakte hoeven; en natuurlijk de grote trofee voor de jaarlijkse winnaar. De race speelt zich af op het laatste steile stuk van het stadje naar het heiligdom, 80 meter lang, met een helling van 14%. Hier rennen vier mannen, met een rode band om hun middel, naast hun getooide paard omhoog. Mannen en paard zijn één esthetisch bewegend geheel, zoals een perfecte golfslag. Omringd door een uitzinnig vrolijk publiek.

Bij de receptie vraag ik Reme en Rosa naar hun beleving van het feest. Glunderend vertellen deze jonge vrouwen hoe de bewoners van Caravaca de la Cruz gedurende het hele jaar, jaar in jaar uit, bezig zijn met de voorbereidingen van de paardenrace op 2 mei. Het feest is een gezamenlijke inspanning van de inwoners (in totaal 25.000). De bewoners zijn opgesplitst in *peñas cabalistas* met fraaie namen. Gemiddeld zijn er 50 personen in een *peña*. Al heeft de *peña* van Reme 150 leden en die van Rosa maar liefst 300 en er zijn er met nóg meer leden. Groepen vrouwen komen bij elkaar in een woonkamer en borduren terwijl ze kletsen. Voor dit unieke feest legt iedere bewoner maandelijks € 150 in. Want het materiaal voor het borduren en versieren van de paardenkleden en maskers kost al snel € 40.000 euro. Die onkosten proberen ze het hele jaar terug te verdienen. Door de verkoop van loten voor Kerstmis; van eten en drinken en van het dessert *Reina* tijdens feestdagen. Door muziek te maken. Dat alles ook tijdens het festival zelf. Uiteindelijk zijn de kosten en opbrengsten zo'n beetje in evenwicht. Het belangrijkste is evenwel: de prestige, de passie en het geloof. Iedereen doet mee, net als bij het slachtfest begin september. Boeren uit de hele omgeving brengen hun paarden. Kinderen en kleinkinderen worden betrokken. Reme laat op haar telefoon haar vierjarige in feestkleden zien. Er zijn bij de races ook *Amazonas infantiles* en natuurlijk *Cabalistas del año*. Ieder jaar maken ze weer nieuwe ontwerpen voor de decoraties. Na het eenmalig gebruikte paardenkleed en hoofdtooi worden die kostbaarheden nimmer verkocht. Iemand uit de *peña* krijgt die om in zijn huis op te hangen. Wat zou ik graag een kijkje nemen achter de voordeuren. Om de vrouwen te zien borduren en hun gesprekken te horen; om de kleden aan de muur te zien; om de kasboekjes te zien. Bij het afscheid zeggen Reme en Rosa dat vrijwel iedereen – toevalig zij zelf niet – hier Cruz heet. Man, vrouw, iedereen heeft wel Cruz in de naam. Cruz Maria. Alonso Cruz.

De apostel van Sierra de Espuña

Op anderhalf uur rijden van Caravaca de la Cruz ligt in het hart van dezelfde regio Murcia het natuurpark Sierra de Espuña. De weg ernaartoe gaat door een relatief vlakke omgeving met vooral amandelbomen. Amandelen zijn gewild om *turrón* (nougat) voor Kerstmis van te maken. Wie een amandelboomgaard heeft, heeft daar meer werk aan dan aan de teelt van sinaasappels. Onder meer omdat de amandelen gedroogd moeten worden. Daar staat tegenover dat ze aanzienlijk meer opleveren: 2 euro per kilo amandelen tegenover 20 cent per kilo sinaasappelen. Bijkomend voordeel is dat amandelbomen weinig water nodig hebben. Er volgt een scherpe overgang van de vlakke naar de 25 miljoen jaar oude Sierra de Espuña met de kale top *Morrón de Espuña* van 1583 meter hoog. Pijnbomen domineren het overgrote deel van de berghellingen. Het is *pino carrasco*, die het beste groeit op kalkhoudende rotsachtige grond en typerend is voor het warme droge mediterrane klimaat. Sierra de Espuña en ingenieur Ricardo Codornú y Stárico horen als kop en schotel bij elkaar. In 1889 beklom hij de hoogste top

en noteerde na afloop: ‘Terwijl ik afdaalde heb ik geen pijnboom gezien, geen eik, geen enkele boom. Dit moet hersteld!’ Dat deed hij vervolgens twintig jaar lang met als resultaat de herbebossing van 10.000 hectare. Zo kreeg hij zijn bijnaam *Apóstel del árbol*. Voor zijn dood schreef hij: ‘De bomen zijn gegroeid, er zijn weer vogels en de bergen hebben zich

getransformeerd in een paradijs.’ Sindsdien is het weinig veranderd: boven is het kaal, de rest is begroeid en het is een paradijs voor wandelaars, mountainbikers, flora en fauna.

Sneeuwputten

De pijnboom wijst ook meteen op een specifiek kenmerk van het gebergte: kalk. Door zogeheten karstificatie is het een grillig landschap geworden met veel hoogteverschillen, grotten, kloven, diepe naaldvormige spleten en sneeuwputten *pozos de la nieve*. Maar liefst 26 sneeuwputten liggen als cilindervormige metershoge bouwsels, met een doorsnee van 9 meter, in de hogere delen van de bergen, waar 's winters sneeuw valt. In het voorjaar en in de zomer hakten werklui het ijs met stokken en houwelen uit de put en legden het in de pozos, die bedekt waren met kruiden en takken om het ijs beter te conserveren. 's Nachts laadden ze de blokken ijs, ingepakt

in dekens en zakken, op ezels en daalden de bergen af om het vroeg in de morgen in dorpen in de omgeving en in de steden Murcia en Cartagena te verkopen. 60% van het ijs bleef goed.

Vanaf de 16e eeuw leverden deze putten 400 jaar lang ijs aan de bewoners van de regio Murcia. Het ijs werd gebruikt om medicijnen in ziekenhuizen te conserveren en om etenswaren en dranken van de rijken te koelen. Want goedkoop was het niet: ijs was een luxe product. Met de komst van elektriciteit raakten de putten in onbruik. Toen in 1924 de eerste ijsfabriek in de regio Murcia kwam betekende dat het definitieve eind van het gebruik van de sneeuwputten.

Behalve het kalkrijke gebergte valt de stilte op. De bewoners die er ooit in kleine gehuchten woonden, zijn verhuisd naar omliggende dorpen, al mogen ze nog wel hun geiten laten grazen en bijenkorven houden. Wandelars en mountainbikers kunnen hier hun hart ophalen qua natuur en ook cultuur, want de routes voeren onder meer langs de sneeuwputten. Door de hoogteverschillen (tussen de 200 en 1500 meter) gaan de paden omhoog en omlaag en door valleien en kloven. Onder je voeten of onder je wielen ligt een oranje tapijt van naalden. Grote kans dat je wild tegenkomt: in de bossen leven herten, dassen, ibex, jabali en vossen. Wie meer van de flora is, zal onder meer orchideeën tegenkomen en wildplukkers zullen volop paddenstoelen kunnen vinden.

Een eigentijdse boom-apostel

Aan de rand van Sierra de Espuña ligt een maanachtig landschap: Barrancos de Gebas. Het is een extreem geërodeerd kaal rotslandschap. Eveneens aan de zoom van het gebergte ligt de hospedería Bajo el Cejo in het gehucht El Berro. Het huis ligt onder een overhangende rots (El Cejo) die bescherming biedt. Oorspronkelijk woonden hier de *carboneros*, die houtskool maakten van hout uit de bergen. De kleine huisjes zijn samengevoegd tot de huidige hospedería. Daar laat Pepe Canobas als een geheel eigentijdse natuur-Apostel zien hoe hij strijdt tegen de toenemende verwoestijning en bosbranden. Hij zet zich in voor herbebossing in de omgeving en voor het gebruik van kruiden in cosmetica en medicijnen. Het is kennis verzameld door gesprekken met herders en ouderen. Onder meer geeft hij les op scholen. Zijn werkwijze is geënt op de Japanse methode Nendo Dango. Hij laat het

zien: eerst hoe je de klei verrijkt met poep van vleermuis, guano en humus en hoe je de zaden door de klei kneedt. Vervolgens kun je de kleiballetjes weggooien op grond waar bosbranden hebben gewoed of die geërodeerd of verlaten is. Het zaad in de hard geworden balletjes is veilig voor dieren en vogels; maar na een regenbui als de klei vochtig wordt, kan het ontspruiten. Even eenvoudig als ingenieus. De weg naar de kust – met rechts en links tuinbouw – is druk met tegemoet komende

fietzers. Het is een ideaal trainingsrondje van 20 km van de kust naar de bergen en retour. In het volgende nummer deel drie van de regio Murcia: de steden Cartagena en Murcia. ☺

Informatie:
Caravaca de la Cruz: het festival van de Heilige Geest en Vera Cruz is van 1 – 5 mei. 2 mei is de spectaculaire paarden race. Dan is er ook een processie vanuit het centrum naar het Sanctuarium en het 'bad van het kruis'. www.turismocaravaca.org
Voor wandelaars en/of pelgrims is er de 'Camino de la cruz', zie www.caminodelacruz.es
Natuurpark Sierra de Espuña ligt op anderhalf uur van de kust (Cartagena) en van Murcia. Er zijn vele geel-wit gemarkeerde wandelroutes en 146 km aan mountainbike paden.
Informatie in het Centro de Visitantes y Gestión Ricardo Codorniu, zie www.murcianatural.carm.es